

Crítica literària

El misteriós «Séfer letsirà»

Fragmenta Editorial va voler sorprendre el setembre d'aquest ja passat 2012 els seus lectors amb la misteriosa lectura del *Llibre de la Creació*. De l'edició, tant de la introducció com de la traducció, se'n va encarregar Manuel Forcano, doctor en Filologia Semítica, hebraïsta i reconegut poeta, membre del grup de poetes catalans anomenat *Imparables*.

El *Llibre de la Creació* —o *Lleis de la Creació*— és críptic, inescrutable, enigmàtic i sibil·lí. Profundament lacònic —així el descriu el seu traductor—, resulta ser un dels textos de significat més indesxifrable de la literatura hebrea i més admirat pels erudits de tots els temps. Fins i tot en qüestions d'autoria es presenta com un text de ple anonim, encara que, en va, s'ha intentat cercar-ne l'autoria. Com que a l'epíleg —l'últim paràgraf de la composició—, es fa un esment directe a Abraham, i se'l considera coneixedor d'aquests misteris, molts estudiosos veieren en ell un possible pare del text. Cal arribar al segle III per trobar alguna petja del seu autor, possiblement un rabí que posà per escrit en hebreu uns ensenyaments que tradicionalment circulaven de manera oral. La seva datació, però, també és conjectural, i per això Forcano el cataloga com un «llibre ahistòric». A tota

EDICIÓ I TRADUCCIÓ DE MANUEL FORCANO
Llibre de la Creació
Fragmenta Editorial, 2012, 176 pàg.

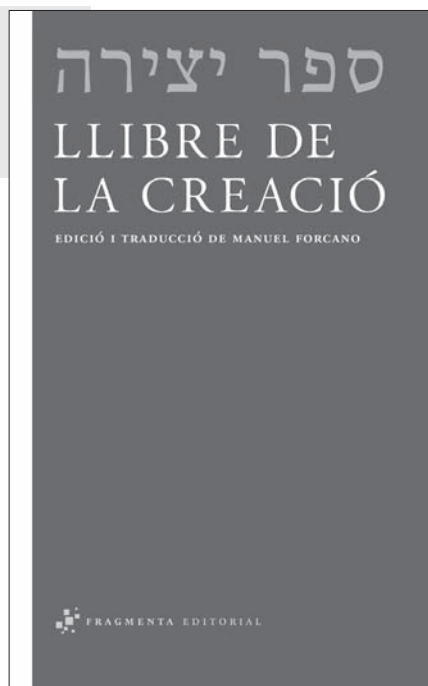
aquesta problemàtica, a més a més, cal afegir-hi possibles errors de transmissió i interpolacions que no semblen voler fer llum sobre el manuscrit, sinó més aviat el contrari.

Deixant de banda totes aquestes connotacions que només contribueixen a enfosquir encara més l'obra, val a dir que, tal com Forcano apunta, es tracta del «primer assaig especulatiu conegut del pensament jueu en llengua hebrea i cal considerar-lo, per tant, com el sòcol conceptual de diversos sistemes de la filosofia i la mística judaïques». La càbala jueva, juntament amb el *Zohar*—la *Biblia* dels cabalistes—, el concep com un text fundacional i quasi sagrat.

El lector, doncs, es troba davant d'un relat cosmogònic i cosmològic que parla sobre l'origen del món, desmarcant-se, tanmateix, de les doctrines del *Gènesi*. Fins i tot difereix en l'ús terminològic, ja que en comptes de fer servir el terme bíblic per crear (*barà*), se serveix de mots com dissenyar (*khatsab*), traçar (*khaqaq*), etc. El procés de creació també

varia i esdevé fonamentalment lingüístic, ja que Déu crea el món a través de la combinació de les lletres de l'alefat: «Cada ésser existent conté d'alguna manera aquests elements lingüístics i existeix gràcies a llur poder», matisa Forcano. Però no només això, sinó que a més aquest tractat treu a la llum fórmules miraculoses per crear éssers vivents. El poema comença explicant quines són les trenta-dues «vies misterioses de la saviesa»: aquestes són les *sefirot*, els deu nombres primordials i les vint-i-dues lletres de l'alefat hebreu.

El manual va ser àmpliament estudiat i revisat per diferents erudits que buscaven en ell un nou significat, més ocult i misteriós. Cada un d'ells el va voler entendre i el va voler concebre a la seva manera, i així fou com sorgiren especulacions profundament divergents sobre el significat real del seu contingut. Per aquest motiu, molts d'ells col·locaren interpolacions enmig del manuscrit per afinar les seves pròpies tesis, fet que impedeix una lectu-

ra fidel als ensenyaments originals del text. Malgrat aquests problemes d'interpolació, tanmateix, no deixa de ser una lectura profitosa per a tot aquell curiós que es vulgui introduir en el món de la càbala jueva.

Griselda Oliver i Alabau
Licenciada en Filologia Clàssica

Crítica teatral

La guerra en el món modern

DISPARA / AGAFA TRESOR / REPETEIX,
de Mark Ravenhill.

INTÈRPRETS: Sílvia Bel, Roger Casamajor, Àlex Casanovas, Mónica López, Carmen Machi, Àurea Màrquez, entre altres.

DIRECTOR:
Josep Maria Mestres.
Teatre Lliure Montjuïc,
Barcelona. Fins al 3 de març.

El director Josep Maria Mestres té un autor teatral de capçalera amb qui ja es va veure les cares —i les taules— fa més de deu anys. Es tracta de Mark Ravenhill (Haywards Heath, West Sussex, 1966). La seva obra no admet concessions i, fent una llicència interpretativa del títol, diguem que «dispara» contra tot el que se li posa al davant, «agafa» el «tresor» que xucla dels espectadors i «repeteix» insistentment sobre una mateixa obsessió fins a deixar KO els qui s'hi enfronten. L'obsessió, en aquest cas, és «Llibertat i democràcia», dues aspiracions en fallida permanent.

Dispara / Agafa Tresor / Repeteix és un muntatge de set obres breus en una. En podrien ser disset si el director s'hagués atrevit a reproduir la multicreació

Sílvia Bel i Gonzalo Cunill en una escena de l'obra.

que Mark Ravenhill va fer en un *work in progress* al Fringe Festival d'Edimburg. Mestres ha escollit, doncs, aquelles que resumeixen segurament amb més precisió l'objectiu de Mark Ravenhill: les conseqüències físiques i psicològiques de la guerra en el món modern. Per acabar-ho d'arrodonir, Mark Ravenhill titula cadascuna de les peces amb referències de clàssics literaris, teatrals o musicals (*Les troianes*, *Terror i misèria*, *El crepuscle dels déus*, *La mare*, *El paradís perdut*, *Crim i càstig*, *Guerra i Pau*), sense que això obligui els espectadors

a fer-ne una lectura en clau de «versió lliure» sinó simplement orientativa de la trama.

Dividit en dues parts —tres hores amb intermedis—, el muntatge comença interpel·lant l'auditori amb els llums de sala oberts i amb cinc dones que obren el foc des de la seva posició de pretesa bona gent del món occidental aterrada per la crueltat exterior que els posa bombes per matar-la. La pregunta rebula la por interior de cadascuna: «Per què ens poseu bombes?», criden.

Després de sis peces, s'entra en una

arriscada trama que, en clau de somni infantil, reuneix tots els prejudicis del món occidental que s'han vist abans, acumulats en un preadolescent que creix immers en l'educació a la defensiva que se li ha transmès. És aquí on té el seu paper un soldat mecànic de joguina que dialoga amb la criatura sobre els mals de la guerra i la fragilitat de la pau.

Seran pocs els espectadors que no se sentin sacsejats després d'aquest muntatge que exigeix una predisposició especial de tots els intèrprets, sobretot perquè Mark Ravenhill no pretén distreure el personal sinó burxar-lo en el seu interior, qüestionant-li tota la maqueta protectora amb què s'ha embolcallat la societat del segle XXI: la guerra preventiva contra el terrorisme desconegut.

El muntatge té un acompanyament d'imatges contemporànies que recorden que tot el que passa a l'obra no apel·la a un món de ficció sinó a un món real. Imatges, doncs, de l'atemptat de l'11-S a les Torres Bessones, de la invasió de l'Iraq retransmesa en directe, dels atemptats de Londres i Madrid, o de l'espectacle de carrer, retransmès també en directe des de Bagdad, de la caiguda del monument de Saddam Hussein arrossegat amb llibants. I com a conclusió, imatges de legions de *marines* en missió al desert, com en un joc de la *Play*, on només cal encertar el botó perquè la tropa avanci en trip-trap o es replègui com un joc de bitlles.

Andreu Sotorra
Escriptor i periodista
col·laborador de
Ràdio Estel